

Posudek na práci Richarda Müllera: Autorský subjekt jako gesto, stopa, hypotéza
Doc. PhDr. Tomáš Kubíček, PhD.

Práce Richarda Müllera představuje velmi solidně zpracovanou studii na téma, které je trvalou součástí debat literární teorie, totiž na téma vztahu intence na produkci významu a smyslu a vůbec na téma legitimacy pojmu intence pro kritickou interpretaci. Müller se přitom vydává cestou stopování intence, která dílo spojuje s autorským gestem jako s projekční kategorií, k níž se recipient může vztahovat a od níž získává nástroje pro rozpoznání výstavby významu. Autor však pro něj není jednoduše psychofyzickým subjektem, tato pozice by byla po vývoji, který literární teorie ve 20. století prodělala, neudržitelná, ale rozmýšlí o něm ve slovníku, v němž se objevují pojmy gesto, stopa, hypotéza. Už jím se ukazuje, že kořeny přemítání, k němuž se Müller chystá, jsou zapuštěny v prostředí strukturalismu, hermeneutiky, sémiotiky, infiltrovány však i fenomenologií a recepční estetikou.

Práce se vědoucně a s přehledem pohybuje územím literární teorie 20. století a přesvědčivě představuje jednu z jejích nejobtížnějších kategorií, která vlastně působí jako jeden ze silných motorů jejího vývoje. Už na této rovině se autor ukazuje jako pozorný stopař a ověřuje i svůj smysl pro rozpoznání nikoliv jen jednotlivých podob svého předmětu, ale i pro domýšlení důsledků toho kterého pojetí. Přesto, že Müller aktualizuje jen určité rysy hledaného pojmu v jednotlivých teoretických reprezentacích, nevzniká jeho práci dojem nepatřičného zjednodušení; nutná simplifikace, která je podmínkou takto široce založené práce, nejde ruku v ruce se zploštěním.

Co stojí rozhodně za zmínku, je funkční provázanost, s níž se tu zkoumají teze Pražské školy v kontaktu se světovou literární teorií. Tato konfrontace pak ukazuje, že pražské návrhy se často jeví jako progresivnější – a to především důrazem na pragmatiku analýzy významové výstavby a neuhýbáním otázce po zdroji estetické hodnoty. V těchto komparativních pasážích je přitom práce nejpřesvědčivější; jen škoda, když už pracuje s koncepty, které cílí k filozofii díla (Husserl, Mathauser, Ricouer), že neaktualizovala i potenciál návrhů Jana Patočky, jenž otázce intence, smyslu a principům vztahování se ke smyslu jako spolu-produkující aktivitě, věnoval velkou pozornost a do značné míry ovlivnil i návrhy Milana Jankoviče – především v souvislosti s jeho rozmýšlením o díle jako o dění smyslu (rozmýšlením, jež je vlastně pokračujícím pohybem v tradici fenomenologie a existencialismu, jimž ovšem oponuje důrazem na sémiotické založení předmětu své analýzy). I přesto, že si uvědomuji riziko, které na badatele číhá v okamžiku, vydává-li se zkoumat svůj předmět do prostředí jazyka, který jemu či metodě, kterou si zvolil, není primárně vlastní, a jenž by tak mohl způsobit nejen vnitřní tenzi jeho práce, ale i její úplný rozklad, opatrné kritické přečtení tohoto vztahu by bylo, dle mého soudu, na místě.

Přes vysoký stupeň erudice a široce založené znalosti odborné literatury i schopnosti kritického zacházení s touto literaturou mi však jedna vážná výtku zůstává. Müller nenabízí své pojetí subjektu jako analytický nástroj. Jako pojem instrumentáře určeného k analýze literárního díla, způsobu jeho fungování či zacílení. Jeho práce je tak vysoce poučenou a přesvědčivou, ale pouze na rovině metajazyka teorie. Uchovává si všechny znaky náročného textu, ale nevychází příliš z hřiště eklekticismu, který sice, díky tomu jak produktivně a přemýšlivě autor s bohatými zdroji pracuje, nezpůsobí, že by se práce stala jen sumářem předchozího či plagiátem a repeticí známého, přesto však rozkolísává její skutečnou hodnotu. Ve vztahu ke schopnosti pojmového aparátu, v podobě, v jaké jej Müller představuje, prokázat svoji účinnost jako interpretační nástroj textového rozboru však, obávám se, hrozí

vysoká míra impotence, jež je důsledkem přílišné kultivovanosti a šlechtěnosti, při níž se ztratil ze zřetele primární předmět analýzy – konkrétní literární dílo. Ještě jeden postřeh v souvislosti s předloženou prací se dožaduje tematizace: Široký záběr na různě založené teorie subjektu, intersubjektivit, intencionality atd. způsobuje, že do diskuse jsou zvány často radikálně odlišné koncepty, které však jsou autorem ošetřeny tak, že vlastně nestojí proti sobě, že se navzájem „neobviňují z nedostatečnosti“ – což bylo jejich původním vývojovým trikem –, ale nějak nápadně svědčí pro sebe. Že by tedy nakonec v jejich základech leželo více shod než rozdílů? Ani tato otázka mi nepřijde jako nezajímavá, neboť by vlastně, když ji přijmeme jako vstupní hypotézu, mohla uvést příběh vývoje literární teorie (jehož jednu progresivní a rozsáhlou peripetii Müller de facto sleduje a rekonstruuje) pod velmi zajímavý úhel pohledu.

Bud' jak bud': Práce Richarda Müllera splňuje náročné požadavky na dizertační práci absolventa Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, proto **plně podporuji**, aby byla předložena k diskusi při obhajovacím řízení. Osobně pak nevidím žádný důvod, proč by neměla být v tomto řízení **úspěšně obhájena**.

Přesto, bude-li se autor v budoucnu zabírat dále tímto tématem a bude-li jeho práce směřovat k publikaci, doporučoval bych ji rozvést oním směrem, v němž by se ukázalo, že stopování intence, hledání subjektu díla/textu, zavedení kategorie dynamičnosti do vztahu mezi významem a smyslem, metafora gesta jako spoluprodukční aktivity atp. je jen výsledkem snahy nalézt zdroj a legitimitu interpretací, pochopit identitu literárního díla a určit je v jeho specifickém ontologickém režimu, který jednoduše nevyvazuje dílo ze světa. Jinými slovy: neměl by se ztratit praktický význam těchto debat: poskytnout literární kritice/teorii interpretační nástroj. V tomto smyslu by bylo třeba přiblížit myšlení reprezentované prací Richarda Müllera: *Autorský subjekt jako gesto, stopa, hypotéza* k literárním textům, které by prověřily a snad i osvědčily jeho potenciál.

Tomáš Kubíček
V Brně 8.11.2010